

ISSN: 1859 - 0136

TẠP CHÍ KHOA HỌC XÃ HỘI

THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

1

(197)

2015

VIỆN HÀN LÂM KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM
VIỆN KHOA HỌC XÃ HỘI VÙNG NAM BỘ

TẠP CHÍ KHOA HỌC XÃ HỘI

THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

SỐ 1 (197) 2015

ISSN: 1859-0136

TẠP CHÍ XUẤT BẢN
MỘT THÁNG MỘT LẦN

Tổng biên tập

PGS.TS. LÊ THANH SANG

Phó Tổng biên tập

TS. TRẦN THỊ NHUNG

HỘI ĐỒNG BIÊN TẬP

Chủ tịch

PGS.TS. LÊ THANH SANG

Ủy viên

PGS.TS. BÙI CHÍ HOÀNG

GS.TS. BÙI THẾ CƯỜNG

TS. ĐỖ HƯƠNG GIANG

TS. PHÚ VĂN HẸN

PGS.TS. TRẦN HỮU QUANG

TS. TRẦN THỊ NHUNG

TS. TRỊNH QUỐC TRUNG

TS. VÕ CÔNG NGUYỄN

Trình bày và chế bản

ThS. PHAN KIM THOẠI

TÒA SOẠN

270 Nguyễn Trọng Tuyển,

Phường 8, Quận Phú Nhuận,

Thành phố Hồ Chí Minh

Điện thoại

84.8.39990058

84.8.38442603

Fax: 84.8.39990056

Email

tapchikhxh@gmail.com

MỤC LỤC

KỶ NIỆM 25 NĂM THÀNH LẬP TẠP CHÍ KHOA HỌC XÃ HỘI (TP.HCM)	1
Lê Hồng Anh Phát biểu của đồng chí Lê Hồng Anh, Ủy viên Bộ Chính trị, Thường trực Ban Bí thư tại Hội nghị Tổng kết công tác năm 2014, triển khai nhiệm vụ năm 2015 của Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam	9
TRIẾT HỌC - CHÍNH TRỊ HỌC - LUẬT HỌC	
Ngô Thị Mỹ Dung Một số nội dung cơ bản trong tư tưởng triết học pháp quyền của Samuel Von Pufendorf	14
KINH TẾ HỌC - XÃ HỘI HỌC	
Lê Thanh Sang Nguyễn Đặng Minh Thảo Liên kết trong sản xuất và tiêu thụ tôm: Những vấn đề đặt ra từ nghiên cứu trường hợp xã Tân Duyệt, huyện Đầm Dơi, tỉnh Cà Mau	22
Trần Hữu Quang Phan Thanh Lôi Ứng xử kinh tế của nông hộ trong bối cảnh làng Việt ở Nam Bộ	36
Nguyễn Xuân Nghĩa Một số khuynh hướng mới trong nghiên cứu xã hội từ nửa cuối thế kỷ XX đến nay	56
VĂN HỌC - NGÔN NGỮ HỌC - NGHIÊN CỨU VĂN HÓA - NGHỆ THUẬT	
Trần Thị Ngọc Diễm Sắc thái biểu cảm của từ xưng hô trong ca dao trữ tình Đồng bằng sông Cửu Long	70
SỬ HỌC - NHÂN HỌC - NGHIÊN CỨU TÔN GIÁO	
Nguyễn Tùng Đi bộ thì sợ Hải Vân!	81
Nguyễn Nghị Giáo xứ, tổ chức căn bản và phổ quát của Công giáo ở Việt Nam	87
KHOA HỌC XÃ HỘI THẾ GIỚI	
Zawawi Ibrahim Bốn thế hệ nhân học nghiên cứu về nông dân Malay	96
TRAO ĐỔI NGHIỆP VỤ	
Phạm Văn Bích Khắc phục những quan niệm sai về viết và rèn luyện kỹ năng viết của nhà xã hội học	118

TẠP CHÍ KHOA HỌC XÃ HỘI

THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

SỐ 2 (198) 2015

ISSN: 1859-0136

TẠP CHÍ XUẤT BẢN
MỘT THÁNG MỘT LẦN

Tổng biên tập

PGS.TS. Lê Thanh Sang

Phó Tổng biên tập

TS. Trần Thị Nhung

HỘI ĐỒNG BIÊN TẬP

Chủ tịch

PGS.TS. Lê Thanh Sang

Ủy viên

PGS.TS. BÙI CHÍ HOÀNG

GS.TS. BÙI THẾ CƯỜNG

TS. ĐỖ HƯƠNG GIANG

TS. PHÚ VĂN HẸN

PGS.TS. TRẦN HỮU QUANG

TS. TRẦN THỊ NHUNG

TS. TRỊNH QUỐC TRUNG

TS. VÕ CÔNG NGUYỄN

Trình bày và chế bản

ThS. Phan Kim Thoa

TÒA SOẠN

270 Nguyễn Trọng Tuyển,
Phường 8, Quận Phú Nhuận

Thành phố Hồ Chí Minh

Điện thoại

84.8.39990058

84.8.38442603

Fax: 84.8.39990056

Email

tapchikhxh@gmail.com

MỤC LỤC

TRIẾT HỌC - CHÍNH TRỊ HỌC - LUẬT HỌC

- Bạch Thị Thu Hiền*
Nguyễn Thị Kiều Thu Tìm hiểu mối liên hệ giữa triết học và 1
ấn dụ

KINH TẾ HỌC - XÃ HỘI HỌC

- Lê Thanh Sang*
Nguyễn Đặng Minh
Thảo Bài toán liên kết trong sản xuất - tiêu 11
thụ lúa gạo ở Tây Nam Bộ: nghiên cứu
trường hợp xã Mong Thọ A, huyện
Châu Thành, tỉnh Kiên Giang
- Ngô Thị Phương Lan* Vấn đề sản xuất bền vững lúa gạo ở 24
Đồng bằng sông Cửu Long
- Lê Thị Mai* Người Việt Nam định cư ở nước ngoài: 32
hội nhập xã hội và bản sắc văn hóa

VĂN HỌC - NGÔN NGỮ HỌC - NGHIÊN CỨU VĂN HÓA - NGHỆ THUẬT

- Hoàng Trọng Quyền* Tư tưởng và thẩm mỹ trong hệ thống 48
cấu trúc hình tượng *Nhật ký trong tù*
của Hồ Chí Minh
- Trần Thanh Bình* Một số hình thức ngữ pháp có sức tác 55
động trong thơ

SỬ HỌC - NHÂN HỌC - NGHIÊN CỨU TÔN GIÁO

- Đỗ Bang* *Châu bản triều Nguyễn* là bằng chứng 63
xác thực khẳng định chủ quyền Việt
Nam tại quần đảo Hoàng Sa - Trường
Sa
- Lê Thị Vĩ Phượng* Tìm hiểu quá trình mở rộng cộng đồng 69
Minh Hương qua sách *Đại Nam thực
lục*
- Đặng Hoàng Lan* Chức năng và vai trò của miếu Nhị Phủ 78
trong đời sống kinh tế - xã hội của người
Hoa Phúc Kiến ở Thành phố Hồ Chí
Minh

KHOA HỌC XÃ HỘI THẾ GIỚI

- Lê Minh Tiến* Adolphe Quételet và những đóng góp 85
trong xã hội học

TƯ VẤN CHÍNH SÁCH

- Teramoto Minoru* Kinh nghiệm từ xã hội già hóa của Nhật 91
Bản qua sách của Tominaga Kenichi

TẠP CHÍ KHOA HỌC XÃ HỘI

THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

SỐ 3 (199) 2015

ISSN: 1859-0136

TẠP CHÍ XUẤT BẢN
MỘT THÁNG MỘT KỲ

Tổng biên tập

PGS.TS. LÊ THANH SANG

Phó Tổng biên tập

TS. TRẦN THỊ NHUNG

HỘI ĐỒNG BIÊN TẬP

Chủ tịch

PGS.TS. LÊ THANH SANG

Ủy viên

PGS.TS. BÙI CHÍ HOÀNG

GS.TS. BÙI THẾ CƯỜNG

TS. ĐỖ HƯƠNG GIANG

TS. PHÚ VĂN HẸN

PGS.TS. TRẦN HỮU QUANG

TS. TRẦN THỊ NHUNG

TS. TRỊNH QUỐC TRUNG

TS. VÕ CÔNG NGUYỄN

Trình bày và chế bản

THS. PHAN KIM THOA

TÒA SOẠN

270 Nguyễn Trọng Tuyển,

Phường 8, Quận Phú Nhuận

Thành phố Hồ Chí Minh

Điện thoại

84.8.39990058 84.8.38442603

Fax: 84.8.39990056

Email

tapchikhxh@gmail.com

MỤC LỤC

HỘI THẢO 25 NĂM TẠP CHÍ KHOA HỌC XÃ HỘI

- Nguyễn Xuân Thắng* Phát biểu chỉ đạo của GS.TS. Nguyễn Xuân Thắng – Chủ tịch Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam tại Hội thảo 25 năm Tạp chí Khoa học xã hội (Thành phố Hồ Chí Minh) 1

TRIẾT HỌC - CHÍNH TRỊ HỌC - LUẬT HỌC

- Nguyễn Hữu Sơn* Những tiền đề hình thành tư tưởng chính trị của Huỳnh Thúc Kháng 6

KINH TẾ HỌC - XÃ HỘI HỌC

- Nguyễn Mai Long*
Lê Thanh Sang Liên kết phát triển bền vững vùng Tây Nam Bộ nhìn từ năng lực sản xuất kinh doanh của chủ thể doanh nghiệp 13

- Tôn Nữ Quỳnh Trân* Từ quan điểm của Louis Wirth nhìn về lối sống của người dân Thành phố Hồ Chí Minh 29

VĂN HỌC - NGÔN NGỮ HỌC - NGHIÊN CỨU VĂN HÓA - NGHỆ THUẬT

- Nguyễn Hữu Sơn* Người đương thời Thơ mới bàn về thơ Đông Hồ 37

SỬ HỌC - NHÂN HỌC - NGHIÊN CỨU TÔN GIÁO

- Nguyễn Duy Phương* Công tác tổ chức, quản lý Quốc tự của triều Minh Mạng (1820 - 1840) 48

- Phạm Thanh Thôi* Chuyển đổi quyền sử dụng đất và sinh kế của người Churu ở Lâm Đồng trước đây và hiện nay 58

- Hà Thúc Minh* Đạo đức và trí tuệ hay là giá trị của tam học Phật giáo đối với cuộc sống hiện nay 71

KHOA HỌC XÃ HỘI THẾ GIỚI

- Nguyễn Thị Nhung* Nghiên cứu về gia đình và các lý thuyết tiếp cận 76

TƯ VẤN CHÍNH SÁCH

- Lê Thị Hờ Rin* Lao động nhập cư và những vấn đề đặt ra 84

TRAO ĐỔI NGHIỆP VỤ

- Hoàng Văn Tuyên* Các yếu tố ảnh hưởng đến năng lực cán bộ khoa học và công nghệ: cách tiếp cận định lượng 94

THÔNG TIN KHOA HỌC XÃ HỘI

- Bùi Thế Cường* Seminar quốc tế *Những đường hướng phát triển con người ở Đông Nam Á* 105

TẠP CHÍ KHOA HỌC XÃ HỘI

THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

SỐ 9+10 (205+206) 2015

ISSN: 1859-0136

TẠP CHÍ XUẤT BẢN
MỘT THÁNG MỘT KỶ

Tổng biên tập

PGS.TS. LÊ THANH SANG

Phó Tổng biên tập

TS. TRẦN THỊ NHUNG

HỘI ĐỒNG BIÊN TẬP

Chủ tịch

PGS.TS. LÊ THANH SANG

Ủy viên

PGS.TS. BÙI CHÍ HOÀNG

GS.TS. BÙI THẾ CƯỜNG

TS. ĐỖ HƯƠNG GIANG

TS. PHÚ VĂN HẸN

PGS.TS. TRẦN HỮU QUANG

TS. TRẦN THỊ NHUNG

TS. TRINH QUỐC TRUNG

TS. VÔ CÔNG NGUYỄN

Trình bày và chế bản

ThS. PHAN KIM THOA

TÒA SOẠN

49 Nguyễn Thị Minh Khai,
Phường Bến Nghé, Quận 1
Thành phố Hồ Chí Minh

Điện thoại

84.8.38248639 - 123

Fax: 84.38234033

Email

tapchikhxh@gmail.com

MỤC LỤC

Thư Tổng biên tập 3

NHỮNG KỶ NIỆM ĐI CÙNG NĂM THÁNG

Viện Khoa học xã hội tại Thành phố Hồ Chí Minh và dấu ấn một thời 5

Ban Sử học 20 năm đầu thành lập 8

Những năm tháng đầy kỷ niệm 10

Gặp vua Lửa 12

Nhớ lại những ngày qua 14

THÀNH TỰU: 40 NĂM NHÌN LẠI

Phát biểu của GS.TS. Nguyễn Xuân Thắng, Chủ tịch Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam tại Hội thảo 40 năm khoa học xã hội Nam Bộ (1975 - 2015) 17

Nhớ mãi 10 thành tựu khoa học phục vụ phát triển xã hội với đường lối chính sách về vùng Nam Bộ 24

Trải nghiệm và tầm nhìn 35

Nghiên cứu phân tầng xã hội ở Nam Bộ (Nhìn từ đóng góp của Viện Khoa học xã hội vùng Nam Bộ) 42

40 năm Viện Khoa học xã hội vùng Nam Bộ – thực tiễn, lý luận và phát triển 58

Từ những ấn phẩm khảo cổ học về vùng đất Nam Bộ trong 40 năm qua (1975 - 2015) 63

Xã hội học đô thị: kiên trì mở xẻ những chủ đề hóc búa 69

40 năm nghiên cứu dân tộc Khmer Nam Bộ ở Viện Khoa học xã hội vùng Nam Bộ 78

40 năm nghiên cứu tiếng Việt Nam Bộ 83

Lê Xuân Diệm

Huỳnh Lửa

Nguyễn Văn Hạnh

Phan An

*Hoàng Thị Thu
Huyền*

Nguyễn Xuân Thắng

Nguyễn Công Bình

Mạc Đường

Bùi Thế Cường

Trần Văn Tư

Lê Xuân Diệm

Nguyễn Quang Vinh

Phan An

Trần Thị Ngọc Lang

Phan Ngọc Chiến	Lý thuyết nghiên cứu dân tộc học: Những hồi tưởng và cảm nghĩ	88
Nguyễn Thị Thanh Xuân	Nghĩ về việc nghiên cứu văn học ở Sài Gòn - Nam Bộ	97
Huỳnh Vĩnh Phúc	Bốn mươi năm hoạt động nghiên cứu Hán - Nôm của Viện Khoa học xã hội vùng Nam Bộ	103
Nguyễn Văn Trường	40 năm Viện Khoa học xã hội vùng Nam Bộ với vấn đề ruộng đất	112

NAM BỘ: MỘT SỐ KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU MỚI

KINH TẾ HỌC - XÃ HỘI HỌC

Trần Thị Kim Xuyên - Phạm Thị Thùy Trang	Nếp sống đô thị ở Thành phố Hồ Chí Minh – góc nhìn của người trong cuộc	128
Hoàng Thị Thu Huyền	Tác động của tích tụ ruộng đất đến hiệu quả sản xuất nông nghiệp và đời sống kinh tế xã hội ở nông thôn Tây Nam Bộ	142

VĂN HỌC - NGÔN NGỮ HỌC - NGHIÊN CỨU VĂN HÓA NGHỆ THUẬT

Võ Văn Nhơn	Quan niệm về tiểu thuyết của các nhà văn Nam Bộ cuối thế kỷ XIX đầu thế kỷ XX	158
Lê Trung Hoa	Từ cổ, từ lịch sử, từ địa phương trong địa danh Nam Bộ	166

SỬ HỌC - NHÂN HỌC - NGHIÊN CỨU TÔN GIÁO

Nguyễn Nghị	Những điều kiện hình thành đặc điểm tính cách ứng xử của người nông dân châu thổ sông Cửu Long (phân tích qua một số tác giả trong và ngoài nước kể từ đầu thế kỷ XX tới nay)	177
Đặng Ngọc Kính	Lý thuyết vùng văn hóa, trung tâm - ngoại vi và vùng văn hóa tiền sử Đông Nam Bộ	196
Võ Công Nguyên	Cư dân và văn hóa các tộc người thiểu số ở miền núi Đông Nam Bộ - Nam Tây Nguyên	209
Trần Hồng Liên	Nhận diện các xu hướng biến đổi trong đời sống tín ngưỡng của người Hoa ở Thành phố Hồ Chí Minh hiện nay	218

MÔI TRƯỜNG VÀ BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU

Nguyễn Thị Thịnh	Đánh giá hiệu quả truyền thông thích ứng biến đổi khí hậu tại các cộng đồng ven biển Đồng bằng sông Cửu Long	228
-------------------------	--	-----

TẠP CHÍ KHOA HỌC XÃ HỘI

THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

SỐ 11 (207) 2015

ISSN: 1859-0136

TẠP CHÍ XUẤT BẢN
MỘT THÁNG MỘT KỶ

Tổng biên tập

PGS.TS. LÊ THANH SANG

Phó Tổng biên tập

TS. TRẦN THỊ NHUNG

HỘI ĐỒNG BIÊN TẬP

Chủ tịch

PGS.TS. LÊ THANH SANG

Ủy viên

PGS.TS. BÙI CHÍ HOÀNG

GS.TS. BÙI THẾ CUỒNG

TS. ĐỖ HƯỜNG GIANG

TS. PHÚ VĂN HẸN

PGS.TS. TRẦN HỮU QUANG

TS. TRẦN THỊ NHUNG

TS. TRỊNH QUỐC TRUNG

TS. VÕ CÔNG NGUYỄN

Trình bày và chế bản

ThS. PHAN KIM THOA

TÒA SOẠN

49 Nguyễn Thị Minh Khai,
Phường Bến Nghé, Quận 1
Thành phố Hồ Chí Minh

Điện thoại

84.8.38248639 - 123

Fax: 84.38234033

Email

tapchikhxh@gmail.com

MỤC LỤC

TRIẾT HỌC - CHÍNH TRỊ HỌC - LUẬT HỌC

- Phan Thị Thùy Trâm** Tư tưởng Nguyễn An Ninh về đảng chính trị và mặt trận nhân dân trong cuộc cách mạng giải phóng dân tộc 1

KINH TẾ HỌC - XÃ HỘI HỌC

- Phan Tuấn Anh** Phát triển nguồn nhân lực cho các khu công nghiệp tỉnh Bình Dương trong thời kỳ hội nhập 9
- Đỗ Văn Thắng** Khoa học và công nghệ với sự phát triển bền vững ở Thành phố Hồ Chí Minh 24

VĂN HỌC - NGÔN NGỮ HỌC - NGHIÊN CỨU VĂN HÓA NGHỆ THUẬT

- Phan Mạnh Hùng** Phương thức kể và tả trong tiểu thuyết Nam Bộ cuối thế kỷ XIX - đầu thế kỷ XX 33
- Nguyễn Thành Lâm** Một vài nguyên tắc dịch thuật văn bản thư tín thương mại (Anh-Việt, Việt-Anh) 48

SỬ HỌC - NHÂN HỌC - NGHIÊN CỨU TÔN GIÁO

- Nguyễn Thu Vân** Các loại nông cụ truyền thống trong canh tác nông nghiệp ở tỉnh Vĩnh Long thế kỷ XX 59
- Mai Thị Mỹ Vị** Đảng Lập Hiến Đông Dương và các hoạt động ở Nam Kỳ (1923 - 1939) 70
- Nguyễn Quốc Mạnh** Di tích tiền sử muộn ở An Giang: đặc trưng và niên đại 80
- Lê Hoàng Phong** Những đặc điểm chung giữa đàn đá Đông Nam Bộ với đàn đá Nam Tây Nguyên và Nam Trung Bộ 97

TRAO ĐỔI NGHIỆP VỤ

- Nguyễn Trung Kiên** Phương pháp quan sát định tính: loại bỏ sai lầm và thực hành mô tả sâu 108

THÔNG TIN KHOA HỌC XÃ HỘI

- Phan Kim Thoa** Lễ kỷ niệm 40 năm ngày thành lập Viện Khoa học xã hội vùng Nam Bộ (1975 - 2015) 118

TẠP CHÍ KHOA HỌC XÃ HỘI

THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

SỐ 12 (208) 2015

ISSN: 1859-0136

TẠP CHÍ XUẤT BẢN
MỘT THÁNG MỘT LẦN

Tổng biên tập

PGS.TS. LÊ THANH SANG

Phó Tổng biên tập

TS. TRẦN THỊ NHUNG

HỘI ĐỒNG BIÊN TẬP

Chủ tịch

PGS.TS. LÊ THANH SANG

Ủy viên

PGS.TS. BÙI CHÍ HOÀNG

GS.TS. BÙI THẾ CUỒNG

TS. ĐỖ HƯỜNG GIANG

TS. PHÚ VĂN HẸN

PGS.TS. TRẦN HỮU QUANG

TS. TRẦN THỊ NHUNG

TS. TRỊNH QUỐC TRUNG

TS. VÔ CÔNG NGUYỄN

Trình bày và chế bản

ThS. PHAN KIM THOA

TÒA SOẠN

49 Nguyễn Thị Minh Khai,
Phường Bến Nghé, Quận 1
Thành phố Hồ Chí Minh

Điện thoại

84.8.38248639 - 123

Fax: 84.38234033

Email

tapchikhxh@gmail.com

MỤC LỤC

TRIẾT HỌC - CHÍNH TRỊ HỌC - LUẬT HỌC

Đặc điểm, giá trị và hạn chế của triết học chính trị Machiavelli 1

KINH TẾ HỌC - XÃ HỘI HỌC

Võ Châu Thịnh

*Trần Đan Tâm
Nguyễn Thị Cúc
Trâm*

*Hà Thúc Dũng
Lê Thị Mỹ*

Trần Đan Tâm

Biến đổi xã hội trong tiến trình đô thị hóa tại quận 2, Thành phố Hồ Chí Minh – nhìn từ các số liệu thống kê 11

Phân tầng mức sống giữa các nhóm dân cư trong quá trình đô thị hóa (nghiên cứu trường hợp phường Cát Lái, quận 2, Thành phố Hồ Chí Minh) 21

Hoạt động văn hóa giải trí của cư dân trong quá trình đô thị hóa (trường hợp phường Cát Lái, quận 2, Thành phố Hồ Chí Minh) 31

VĂN HỌC - NGÔN NGỮ HỌC - NGHIÊN CỨU VĂN HÓA NGHỆ THUẬT

*Phạm Tuấn Vũ
Nguyễn Thị
Hương Lại*

Huỳnh Vĩnh Phúc

Từ Hán Việt trong thơ Trần Tế Xương 44

Sự chuyển biến bước đầu từ ngữ vựng Hán Nôm sang ngữ vựng quốc ngữ (khảo sát qua tác phẩm *Phép giảng tám ngày* của Alexandre De Rhodes) 51

SỬ HỌC - NHÂN HỌC - NGHIÊN CỨU TÔN GIÁO

*Nguyễn Công
Mạnh*

Lê Thị Sơn

Khai mở đất nông nghiệp ở nông thôn Đông Nam Bộ thời kỳ 1975 - 2010 (nghiên cứu trường hợp xã Láng Dài, huyện Đất Đỏ, tỉnh Bà Rịa-Vũng Tàu) 62

Tín ngưỡng dân gian trong đời sống tinh thần của người Việt ở Tiền Giang 71

MÔI TRƯỜNG VÀ BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU

*Võ Dao Chi
Trần Quang Đạo*

Đô thị hóa và hệ thống kênh rạch: những vấn đề đặt ra trong phát triển bền vững (trường hợp kênh Tàu Hủ-Bến Nghé và Nhiêu Lộc-Thị Nghè, Thành phố Hồ Chí Minh) 81

TRAO ĐỔI NGHIỆP VỤ

Phạm Văn Bích

Đọc hiểu văn bản xã hội học bằng tiếng Anh 94

TỔNG MỤC LỤC TẠP CHÍ KHOA HỌC XÃ HỘI NĂM 2015 112